

USTAWA

z dnia 19 sierpnia 2011 r.

o języku migowym i innych środkach komunikowania się

(tekst jednolity)

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady:

- 1) korzystania przez osoby uprawnione z pomocy osoby przybranej w kontaktach z organami administracji publicznej, jednostkami systemu, podmiotami leczniczymi, jednostkami Policji, Państwowej Straży Pożarnej i straży gminnych oraz jednostkami ochotniczymi działającymi w tych obszarach;
- 2) obsługi osób uprawnionych w kontaktach z organami administracji publicznej;
- 3) dofinansowania kosztów kształcenia osób uprawnionych, członków ich rodzin oraz innych osób mających stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi w zakresie polskiego języka migowego, systemu językowo-migowego i sposobów komunikowania się osób głuchoniewidomych na różnych poziomach;
- 4) monitorowania rozwiązań wspierających komunikowanie się i dostępu do nich.

Art. 2. 1. Ustawa dotyczy:

- 1) osób doświadczających trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się, zwanych dalej "osobami uprawnionymi";
- 2) członków rodzin osób uprawnionych, w tym współmałżonka, dzieci własnych i przysposobionych, dzieci obcych przyjętych na wychowanie, pasierbów, rodziców, rodziców współmałżonka, rodzeństwa, ojczyrna, macochy, zięciów i synowych, zwanych dalej "członkami rodzin";
- 3) osób mających stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi.

2. W odniesieniu do jednostek objętych systemem oświaty uprawnienia, o których mowa w ustawie, przysługują rodzicom i opiekunom prawnym uczniów, słuchaczy i wychowanków.

Art. 3. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) osobie przybranej - należy przez to rozumieć osobę, która ukończyła 16 lat i została wybrana przez osobę uprawnioną w celu ułatwienia porozumienia z osobą uprawnioną i udzielenia jej pomocy w załatwieniu spraw w organach administracji publicznej, jednostkach systemu, podmiotach leczniczych, jednostkach Policji, Państwowej Straży Pożarnej i straży gminnych oraz jednostkach ochotniczych działających w tych obszarach;
- 2) polskim języku migowym (PJM) - należy przez to rozumieć naturalny wizualno-przestrzenny język komunikowania się osób uprawnionych;
- 3) systemie językowo-migowym (SJM) - należy przez to rozumieć podstawowy środek komunikowania się osób uprawnionych, w którym znaki migowe wspierają wypowiedź dźwiękowo-artykulacyjną;
- 4) sposobach komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOBN) - należy przez to rozumieć podstawowy środek komunikowania się osób uprawnionych, w którym sposób przekazu komunikatu jest dostosowany do potrzeb wynikających z łącznego występowania dysfunkcji narządu wzroku i

- słuchu;
- 5) środkach wspierających komunikowanie się - należy przez to rozumieć rozwiązania lub usługi umożliwiające kontakt, w szczególności poprzez:
 - a) korzystanie z poczty elektronicznej,
 - b) przesyłanie wiadomości tekstowych, w tym z wykorzystaniem wiadomości SMS, MMS lub komunikatorów internetowych,
 - c) komunikację audiowizualną, w tym z wykorzystaniem komunikatorów internetowych,
 - d) przesyłanie faksów,
 - e) strony internetowe spełniające standardy dostępności dla osób niepełnosprawnych;
 - 6) organach administracji publicznej - należy przez to rozumieć organy określone w art. 5 § 2 pkt 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257);
 - 7) jednostkach systemu - należy przez to rozumieć jednostki systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne, o których mowa w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1868 i 2020 oraz z 2017 r. poz. 60);
 - 8) podmiotach leczniczych - należy przez to rozumieć podmioty lecznicze, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1638, 1948 i 2260).

Art. 4. 1. Osoba uprawniona ma prawo do swobodnego korzystania z wybranej przez siebie formy komunikowania się.

2. Osoba uprawniona, która nie posiada pełnej zdolności do czynności prawnych, ma prawo współdecydowania wraz z rodzicami lub opiekunami prawnymi o wybranej formie komunikowania się.

Art. 5. Osoby uprawnione mają prawo do:

- 1) usług, o których mowa w art. 9 ust. 1 i 2;
- 2) świadczeń, o których mowa w art. 11 ust. 1;
- 3) dofinansowania, o którym mowa w art. 18.

Art. 6. Przepisy ustawy są realizowane przez:

- 1) organy administracji publicznej,
 - 2) jednostki systemu,
 - 3) podmioty lecznicze,
 - 4) jednostki Policji, Państwowej Straży Pożarnej i straże gminne oraz jednostki ochotnicze działające w tych obszarach
- zwane dalej "podmiotami zobowiązanymi".

Rozdział 2

Obsługa osób uprawnionych

Art. 7. 1. Osoba uprawniona ma prawo do skorzystania z pomocy osoby przybranej w kontaktach z podmiotami zobowiązanymi.

2. Prawo, o którym mowa w ust. 1, może być ograniczone wyłącznie ze względu na zasady określone w przepisach ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1167 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 935).

3. W przypadku skorzystania przez osoby uprawnione z prawa, o którym mowa w ust. 1, podmioty zobowiązane nie mogą wymagać przedstawienia dokumentów potwierdzających znajomość PJM, SJM lub SKOGR przez osoby przybrane.

Art. 8. Przetwarzanie informacji i danych w czasie korzystania przez osobę uprawnioną z pomocy osoby przybranej odbywa się w celu zapewnienia jej możliwości komunikowania się w kontaktach z podmiotami zobowiązanymi.

Art. 9. 1. Organ administracji publicznej jest zobowiązany do udostępnienia usługi pozwalającej na komunikowanie się.

2. Za usługę, o której mowa w ust. 1, należy rozumieć w szczególności wykorzystanie środków wspierających komunikowanie się.

3. Organ administracji publicznej jest zobowiązany do upowszechnienia informacji o usłudze, o której mowa w ust. 2.

4. Obowiązek, o którym mowa w ust. 3, jest realizowany w sposób powszechnie przyjęty, w szczególności w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronach internetowych organu administracji publicznej i w miejscach publicznie dostępnych w tym organie.

Art. 10. 1. Podmiot zobowiązany zapewnia możliwość korzystania przez osoby uprawnione z pomocy wybranego tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika. Przepisy art. 7 i art. 8 stosuje się odpowiednio.

2. Przepis, o którym mowa w ust. 1, nie wyklucza możliwości korzystania z innych uprawnień.

Art. 11. 1. Organ administracji publicznej zapewnia, na zasadach określonych w art. 12, dostęp do świadczenia usług tłumacza PJM, SJM i SKOGN, zwanych dalej "świadczeniem".

2. Świadczenie może być realizowane również przez pracownika organu administracji publicznej posługującego się PJM lub SJM lub z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się.

3. Świadczenie jest bezpłatne dla osoby uprawnionej, będącej osobą niepełnosprawną w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 777, 935 i 1428).

4. Do świadczenia stosuje się odpowiednio art. 8.

Art. 12. 1. Osoba uprawniona, o której mowa w art. 11 ust. 3, jest zobowiązana zgłosić chęć skorzystania ze świadczenia ze wskazaniem wybranej metody komunikowania się, do właściwego ze względu na właściwość sprawy organu administracji publicznej, co najmniej na 3 dni robocze przed tym zdarzeniem, z wyłączeniem sytuacji nagłych.

2. Zgłoszenie, o którym mowa w ust. 1, powinno być dokonane w formie określonej przez organ administracji publicznej, w sposób dostępny dla osób uprawnionych.

3. Po dokonaniu zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, organ administracji publicznej jest zobowiązany do zapewnienia obsługi osoby uprawnionej, w terminie przez nią wyznaczonym lub z nią uzgodnionym, na zasadach określonych w ustawie.

4. Organ administracji publicznej, w przypadku braku możliwości realizacji świadczenia zawiadamia wraz z uzasadnieniem osobę uprawnioną, wyznaczając możliwy termin realizacji świadczenia lub wskazując na inną formę realizacji uprawnień określonych w niniejszej ustawie.

Art. 13. 1. Osoba realizująca świadczenie jest obowiązana zachować w tajemnicy informacje związane z osobą uprawnioną.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w przypadku gdy:

- 1) zachowanie tajemnicy może stanowić niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia osoby uprawnionej lub innych osób;
- 2) osoba uprawniona lub jej przedstawiciel ustawowy wyraża zgodę na ujawnienie tajemnicy.

Art. 14. 1. Organ administracji publicznej udostępnia dokumenty niezbędne do załatwienia sprawy, w formie dostępnej dla osób uprawnionych, na ich wniosek.

2. Organ administracji publicznej zamieszcza wszystkie niezbędne informacje o organie i sposobach realizacji ustawy, w miejscach dostępnych dla osób uprawnionych.

Rozdział 3

Rejestr tłumaczy

Art. 15. 1. Tworzy się rejestr tłumaczy PJM, SJM i SKOGN, zwany dalej "rejestrem".

2. Rejestr prowadzi wojewoda.

3. Rejestr jest prowadzony wyłącznie w formie elektronicznej.

4. Wpis do rejestru i korzystanie z rejestru są bezpłatne.

Art. 16. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, zakres oraz zasady funkcjonowania rejestru, o którym mowa w art. 15, a w szczególności:

- 1) wzór rejestru,
 - 2) wzór wniosku o wpis do rejestru,
 - 3) wzór wniosku o zmianę danych podlegających wpisowi do rejestru,
 - 4) wzór zawiadomienia o wpisie do rejestru,
 - 5) wzór zawiadomienia o wykreśleniu z rejestru,
 - 6) wzór oświadczenia potwierdzającego znajomość PJM, SJM i SKOGN,
 - 7) zasady wpisu do rejestru, zmiany danych i skreślenia na liście,
 - 8) tryb udostępniania informacji, ich zakres, a także tryb udostępniania wniosków oraz ich składania,
 - 9) zakres danych publikowanych w rejestrze
- mając na uwadze potrzebę zapewnienia sprawnego funkcjonowania rejestru.

Art. 17. 1. Koszt wynagrodzenia tłumacza PJM, SJM i SKOGN wpisanego do rejestru, w ramach świadczenia, nie może być wyższy niż 2% przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, począwszy od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 i 1386) za godzinę świadczenia.

2. Tłumaczowi przysługuje wynagrodzenie za świadczenie wyłącznie w przypadku wybrania go do świadczenia i jego realizowania.

3. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 2, jest wypłacane przez organ administracji publicznej, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Rozdział 4

Dofinansowanie kosztów szkolenia PJM, SJM, SKOGN lub tłumacza-przewodnika

Art. 18. 1. Osoby, o których mowa w art. 2 ust. 1, mogą korzystać z wybranej przez siebie formy szkolenia PJM, SJM, SKOGN lub tłumacza-przewodnika.

2. Koszt szkolenia, o którym mowa w ust. 1, może zostać dofinansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na wniosek osób, o których mowa w ust. 1.

3. Wysokość dofinansowania, o którym mowa w ust. 2, nie może być wyższa niż 20% przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 17 ust. 1.

4. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb składania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie kosztów szkolenia, o którym mowa w ust. 1, wysokość oraz sposób przyznawania i przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na ten cel,
- 2) zakres oraz formę dodatkowych informacji i dokumentów składanych wraz z wnioskiem, o którym mowa w pkt 1,
- 3) wzory wniosków, o których mowa w pkt 1

- mając na uwadze prawidłowe funkcjonowanie mechanizmu dofinansowania kosztów szkolenia PJM, SJM, SKOGN i tłumacza-przewodnika oraz uwzględnienie potrzeb osób korzystających z tych szkoleń, a także uwzględniając różnice w grupach uprawnionych do dofinansowania.

Rozdział 5

Polska Rada Języka Migowego

Art. 19. 1. Tworzy się Polską Radę Języka Migowego, zwaną dalej "Radą".

2. Rada jest organem doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

3. Do zakresu działania Rady należy:

- 1) ustalanie rekomendacji w celu prawidłowego stosowania komunikacji migowej;
- 2) upowszechnianie i promowanie wiedzy o języku migowym poprzez wspieranie inicjatyw promujących rozwiązania na rzecz osób uprawnionych i upowszechniających rozwiązania wspierające

komunikowanie się;

- 3) sporządzanie opinii o funkcjonowaniu przepisów ustawy, opiniowanie projektów dokumentów rządowych w zakresie dotyczącym funkcjonowania osób uprawnionych;
- 4) wskazywanie propozycji rozwiązań wpływających na funkcjonowanie osób uprawnionych, w tym związanych ze stosowaniem PJM, SJM i SKOĞN.

Art. 20. 1. Rada składa się z 17 członków, w tym z Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych.

2. Członkiem Rady może zostać osoba znająca PJM, SJM lub SKOĞN lub zajmująca się zawodowo tą problematyką.

3. W skład Rady powołuje się:

- 1) po jednym przedstawicielu ministra właściwego do spraw: oświaty i wychowania, nauki i szkolnictwa wyższego, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wewnętrznych oraz informatyzacji;
- 2) przedstawiciela:
 - a) Ministra Sprawiedliwości,
 - b) Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

Przepisu ust. 2 nie stosuje się.

4. Członków Rady powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

5. Kandydatów na członków Rady zgłaszają zainteresowane środowiska, organizacje, stowarzyszenia lub instytucje oraz organy, o których mowa w ust. 3.

Art. 21. 1. Rada dokonuje wyboru przewodniczącego spośród członków.

2. Przewodniczącym Rady może być wyłącznie osoba uprawniona, znająca PJM i język polski.

3. Wiceprzewodniczącym Rady jest Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych.

4. Wiceprzewodniczącemu Rady przysługują kompetencje Przewodniczącego w razie niedokonania wyboru Przewodniczącego, do czasu jego wyboru.

Art. 22. 1. Posiedzenia Rady są zwoływane przez Przewodniczącego Rady lub przez Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych.

2. Posiedzenia Rady odbywają się co najmniej raz na pół roku.

Art. 23. 1. Kadencja Rady trwa 4 lata.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może odwołać członka Rady przed upływem jej kadencji:

- 1) na jego wniosek;
- 2) na wniosek reprezentowanego przez niego podmiotu, o którym mowa w art. 20 ust. 5;
- 3) na wniosek Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych, po zasięgnięciu opinii Rady oraz podmiotu, o którym mowa w art. 20 ust. 5, który członek Rady reprezentuje.

3. Wygaśnięcie kadencji członka Rady następuje z chwilą zakończenia kadencji Rady lub z chwilą jego śmierci.

Art. 24. W przypadku odwołania członka Rady lub wygaśnięcia jego kadencji, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, powołuje nowego członka Rady na zasadach określonych w art. 20.

Art. 25. 1. Wydatki związane z obsługą Rady są finansowane ze środków urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

2. Pracodawca jest obowiązany zwolnić pracownika od pracy, aby umożliwić mu wzięcie udziału w posiedzeniach Rady. Za czas zwolnienia pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia, ustalonego według zasad obowiązujących przy obliczaniu ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy.

3. Członkom Rady oraz ich tłumaczom-przewodnikom przysługuje zwrot kosztów podróży w związku z realizacją zadań Rady, na zasadach określonych w przepisach dotyczących wysokości oraz warunków ustalenia należności przysługujących pracownikom zatrudnionym w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

4. Zwrot kosztów podróży, o którym mowa w ust. 3, będzie przysługiwał tylko w przypadku obecności członka Rady na posiedzeniu.

5. Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio do tłumaczy-przewodników członków Rady, pod warunkiem

świadczenia usługi na posiedzeniu Rady.

6. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze zarządzenia, sposób i tryb działania Rady, w tym jej organizację, mając na względzie zapewnienie sprawnego funkcjonowania Rady.

Rozdział 6

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 26. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 i Nr 171, poz. 1016) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

Art. 27. 1. Rada Ministrów przedstawia, w ramach informacji Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o działaniach podejmowanych w danym roku na rzecz realizacji postanowień uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. - Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. Nr 50, poz. 475), informację o funkcjonowaniu ustawy w roku poprzednim.

2. Pierwsza informacja, o której mowa w ust. 1, zostanie przedstawiona za rok następujący po dniu wejścia w życie ustawy.

Art. 28. W sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

Art. 29. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2012 r., z wyjątkiem art. 7 i art. 8, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.